

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש תמוז התשע"ג
גליון מס' 68

חיידק הפלגנות והפלגנים

מו"ר הר"ג רצון ערוסי שליט"א

מה אתה רוצה ממני. מבט זה כבר מראה שישנה בעיה לא קלה. מיד אומר לו המורה: תראה לאחרונה היו בעיות כאלו ואחרות, והתלמיד עונה: כן, המורה לא בסדר וכו'. בפרט אם נניח שיש טענות שמיחוסות אל המורה כך, ואולי גם אפילו וכו'. אבל אם התלמיד בא בעיניים מושפלות וכבוד ודרך ארץ ואומר למורה: המורה, אני בוש ונכלם למה שהגעתי אבל אולי אני צודק, מלווה אותי לאחרונה תחושה שהמורה עושה אפילו. זה נשמע אחרת וזה עולם אחר לגמרי. זאת אומרת, תלוי איך אומרים.

על בסיס זה אפשר לקבוע איפה נמצא זה שבצד השני של המתרס. אם קרח ועדתו היו באים למשה רבנו, מבקשים פגישה מכובדת, ואומרים למשה: ראה נא, יש רחש-בחש, ורבים חושבים שהשתלטתם על המנהיגות ופגעתם בשוויון, מה דעתך? זה נשמע אחרת לגמרי. אולם כשנאמר: "ויקמו לפני משה", משמע שהם מתייצבים בזקיפות קומה יחד עם אנשים מבני ישראל, חמישים ומאתיים נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם: "ויקהלו על-משה ועל-אהרן". לפנינו אפוא אספסוף, זו איננה הופעה של משלחת שמדברת בכבוד, אלא בהסתערות, בהתקפה, זה כבר מצביע שאין המטרה למצוא פתרון אלא המטרה היא הפיכת חצר, מה שמוכיח כי אכן באמת מדובר כאן באנשים פלגנים.

יתרה מזו, בשעה שמשח רבנו רואה את התופעה הזו הוא נופל על פניו: "וישמע משה, ויפל על פניו", כי הוא מבחין שחדר לעמנו הצעיר אלמנט מסוכן מאוד, שהמנהיגות זוהי מטרה פוליטית שמקדשת את כל האמצעים. נכון, מנהיגות זה דבר חשוב, אך לא כאשר ההגעה אליה מקדשת את כל האמצעים, שאלי"כ אינו לנו ולאן נגיע. לכן, משה רבנו נופל על פניו מתוך חרדה, לאן נגיע אם זה ימשך כך. ואז אומר להם משה רבנו: בואו אנשי עדה בחינה את מי ה' רוצה, לא אני אכריע. הוא קורא לדתן ולאבירים: בואו לבוררות בואו לדיון, נשמע, נשמע, "ויאמרו, לא נעלה". למה לא, יש לכם טענות, בואו נשמע את הדברים בפורום שיפוטי ונראה מה ההכרעה, ולא עלו. זה סימן שאין בהם שום טובה.

בשל כך, חובה עלינו לבחון היטב לפני שאנו נגררים למערבולת הפלגנות.

והאינטרסים, ואז, באבוד האמון, אוי ואבוי לחברה ולמדינה שלנו. כך, ברוח של התקדמות מדודה, נדע לנהל מערכת בחירות נקייה ושקולה יותר, מכיוון שבחירות הן דבר חשוב. ובזאת נתקרב מעט לערך המקודש של אחדות העם. כאשר אנו מתחברים אל המקורות העתיקים שלנו, המצויים בתורה, הם מאירים כזרקור את הדרך הטובה שבה עלינו ללכת, שהרי בתורה טמונות התייחסויות לנושאים אקטואליים רבים בימינו. בפרשת קרח, קמה אופוזיציה חזקה שעומדת לא פחות ולא יותר כנגד משה רבנו שהיה המנהיג בה"א הידיעה וכנגד אחיו: "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירים בני אליאב ואון בן שלת בני ראובן". קרח ועדתו אינם קוראים תגר סתם אלא מתבטאים בחריפות רבה: "כי כל-העדה פלם קדשים, ונתחכם ה', ומדוע תתנשא, על-קהל ה'?! כלומר, הם באים ותובעים כביכול את כבוד העם, הם טוענים בשקר כי משה רבנו ואהרן מחלקים את השלל, ונותנים את המעמדות הנכבדים לעצמם ואת הדברים השוליים לאחרים. הם טוענים לאפליה ומעל לכל להתנשאות, כביכול יש מי שנמצא בדרגה הגבוהה, ויש הבינוני ויש מתחת לכך. והם בסה"כ מגיני הצדק ותובעים יחס שווה מצד המנהיגות כלפי העם. לכאורה, דבריהם נופת צופים וטענותיהם מוצקות מאוד.

אם תרצה לדעת, אם העומד לפניך אומר דברים נכונים או לא, תבחן היאך הוא עומד בפניך, היאך הוא מדבר בפניך? לדוגמא, אם תלמיד מתפרע כנראה יש לו את הסיבות לכך, והוא לא סתם מתחצף ומתסיס וכו'. וכשהמחנך קורא לו לסדר על מנת לברר מה קורה כדי לתת לו כיוון, מיד התלמיד מתעלם ולא בא. עוד פעם שולח לקרוא לו ואז הוא בא בפניו, אבל איך? עומד זקוף, מסתכל על המורה מלמעלה למטה כאילו מביע

לכל אחד ואחד מאתנו יש דעות לגיטימיות ביחס למועמד זה או אחר, ואף שזכינו למעמד של כבוד בכנסת שבה הפוליטיקה אינה נקייה בלשון המעטה, המחלוקות הם לגיטימיות, אך עכ"פ צריך לדעת איך לנהל מחלוקות.

פעם אחת פגשתי אדם אשר הרבה שנים היה שרוי בסכסוך מר עם אשתו. בני הזוג שוחחו עמי וניסיתי לכוון אותם. יש להדגיש כי לא היה מדובר באנשים מופרעים אלא באנשים מאוד נורמטיביים, אך כל אחד עשה מהצד שלו הר והגדיל את ההתנגדות של הצד שכנגד, וכשמתגלגל כדור המחלוקת, קשה לעצור אותו, כי משערה עושים מי יודע ומזבוב עושים הר או פיל. בקיצור, כל הניסיונות שלי לא עלו יפה. לאחר זמן מה, פגשתי אותו באקראי ושאלתי: מה נשמע, איפה אתם עומדים היום, התגרשתם, אתם ממשיכים לחיות, עליכם כבר על דרך המלך? השיב: לא התגרשנו ועלינו על דרך המלך. אמרתי לו: היאך הצלחתם? והוא השיב: כבוד הרב, עשינו חשבון שכלל את גילנו, מצבנו, ילדינו, עתידנו, וראינו בסה"כ יש אולי 20%-30% דברים עקרוניים וחשובים שבמחלוקת. לגבי היתר, הבנו שאלו תוספות שנספחו לעיקרים במהלך המאבקים שניהלנו. עכשיו כשהתבגרנו, וראינו את עתידנו ואת ילדינו ונכדינו, החלטנו לוותר על כל אותם התוספות שהיינו מתווכחים עליהם ללא טעם, ופתאום, הצלחנו לדבר ולשכנע זה עם זה.

לסיפור יש מוסר השכל, ובפרט בתקופת בחירות שיש הרבה קומבינות שלא על טהרת האידיאל והערכים. נכון, קשה להגיע לאידיאל, אבל צריך המאבקים אליו, לא להתייאש, ולהיות אדם המגשר בין הרצוי למצוי. יש להבין, כי המשך המאבק הוא רק כיעור, נבחר אפוא בדרך הכבוד והאצילות, בדרך של חיבור, כי יש חיים גם לאחר מכן. לזאת יש להצדיע ואת זאת יש להוקיר, וזוהי דרך התקווה. אני מקווה כי נצליח להתקדם ולו בצעד קטן, כי אף הוא חשוב, ובזמן מערכת בחירות לא לשלף סכינים זה לזה, ולא להשחיר זה את פניו של זה, אלא לומר דברים עקרוניים. ברם, חלילה מלהציג את היריב כמושחת ביותר עלי אדמות שהרי אח"כ אי אפשר לסגת, שהרי אם תיסוג לאחר הבחירות ותשתף עמו פעולה, הציבור יאבד את אמונו בך, ויאמרו שמה שמנחה אותך הוא הכסא

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית הדין לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עדוד וחסד
- ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרה של אמנו מרת חביבה בת יחיא השאש ע"ה נדבת המשפחה

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

ולמעלה הרב **מצא** חמץ... עבר על לא יראה ולא ימצא... והסבר הרב קאפח לכך הוא שלפנינו נוסח ששולבו בו שתי המהדורות, הראשונה שבה נאמר: "אם לא ביטל קודם שש, ומש שעות ולמעלה מצא חמץ..." והאחרונה שבה היה כתוב רק: "אם לא ביטל קודם שש ומצא..." כיוון שבתחילה סבר שגם בחצי השני של יום י"ד יש איסור "בל יראה ובל ימצא" ובמסקנתו חזר לסבור שרק בפסח עצמו עובר עליהם. מכאן גם עלתה הצעתו של הרב קאפח לכמה מקומות בהם שיטת הרמב"ם נראית לא עקבית, כמו בספירת ימי נידה וזיבה שלדעתו מדובר במחזוריות שאינה תלויה בדבר אלא התחלפות קבועה של שבועה ימי נידות ואחד עשר ימי זיבות בזה אחר זה ללא הפסק. אולם מספר הלכות מזכירות את הווסת של האשה, מושג שזמניו עשויים להיות שונים ואינם מתואמים להתחלפות זו (איסורי ביאה ה, ט; ט, ג). הסברו של הרב קאפח היה שמאחר ואנו יודעים שבנושא זה הרמב"ם חזר בו מהשיטה שקישרה בין הווסת הטבעי לימי הנידה, הרי שכנראה מדובר בשרידי מהדורתו הראשונה. בצורה דומה נראה, יש לבאר את סוגיות מסכת קינים שבהם ישנן חזרות של הרמב"ם וגם בהן ישנן הלכות שניסוחן מסורבל, וללא פירוש המשנה (בנוסחתו האחרונה) קשה להבין. בדיקת המקומות הרבים של חזרותיו של הרמב"ם ושחזור הנוסח המוקדם והמאוחר לא נעשה בכל המקומות ויש לצפות שלאט לאט יופיעו נסיונות להתמודד עם הסברן של כל הסוגיות שעדיין לא התבארו.

בהלכות אישות יצרה חזרתו של הרמב"ם בעיית הבנה חמורה הרבה יותר, כאן הפכו המפרשים את משמעותם הפשוטה של המלים "דברי סופרים" - ומשמעם הפשוט מצייני הלכות שקבעום חכמינו בתקופת עזרא הסופר - למלים שמציינות הלכות שתוקפן כשל דיני תורה. לעתים היה מדובר בשלושה שלבים כפי שמנה הרב קאפח בסקירת פסיקתו של הרמב"ם לקידושי אשה: שלב ראשון בו סבר הרמב"ם שרק קידושי ביאה מועילים מן התורה, שלב ביניים שבו צירף גם קידושי שטר והשלב האחרון שבו גם קידושי כסף מועילים מדין תורה. הנוסח המוקדם שלפיו קידושי כסף תופסים רק מדברי סופרים (אישות א, ב; ג, ג), עם הנוסח שלפיו שלוש דבר תורה יצרו אצל רבים מהמפרשים את ההבנה השגויה של הביטוי "דברי סופרים" (ראה ש"ת הרמב"ם ס' שנה, וש"ת רבי אברהם בן הרמב"ם ברכת אברהם ס' מד'). במאמרו על הרב קאפח על דברי סופרים, הביא חזרה נוספת שנוגעת לדברי סופרים בנושא תומאת נבלת עוף טהור וגם היא הוסיפה לערפול המושג בשל אותה תופעה - חזרה של הרמב"ם (כתבים ב, עמ' 556-549). הסתירות נוצרו פעמים רבות כאשר הרמב"ם תיקן את ההלכה במקום המרכזי בו היא הופיעה, אולם לא תיקן את המקומות בהם צוינה הלכה זו דרך אגב. במקומות אחרים התיקון עששה לא הובן כראוי על ידי מעתיקי ספרו ונוצרה הלכה משובשת. כך לדוגמה קרה לדעת הרב קאפח בהלכות חמץ ומצה, ח שם נוסח כתבי היד אינו ברור: "...אם לא ביטל קודם שש, ומש שעות

ידועה ומפורסמת בין לומדי הרמב"ם תופעת הסתירות הקיימות בדבריו. כבר הרמב"ם עצמו התייחס לתופעה זו בהקדמתו לספר מורה הנבוכים ושם הוא סקר את הסיבות השונות שגורמות להופעתן של סתירות בדברי מחברים. מו"ר הרב קאפח מצא ממצא מעניין במהלך עבודתו על תרגומו של פירוש הרמב"ם למשנה. בכתב ידו של הרמב"ם ניתן לראות כיצד חזר בו הרמב"ם במקומות רבים ותיקן את נוסח פירושו. בכך התאמתה השערה שהעלו כמה מפרשים שרצו לפתור סתירות שנמצאו בכתבי הרמב"ם השונים. בעקבות מספרם הגדול של התיקונים שנמצאו בכתב ידו של הרמב"ם החל הרב קאפח להציע פתרונות פשוטים לסוגיות שעד אז העסיקו את המפרשים ופעמים רבות יצרו תיאוריות מורכבות והבחנות למדניות דקות מן הדקות שכנראה לא נמצאה להן עוד הצדקה. בהלכות בשר וחלב תמהו המפרשים מדוע שונה דין בהמה וחיה מדין עוף בנוגע לקינוח הפה שהרי החיה אסורה מדרבנן כמו העוף ולכן דינה צריך להיות כדין העוף ולא כדין הבהמה (מאכלות אסורות ט, ה' כו לעומת ה' ד). בהערה ד' שם ציין הרב קאפח כיצד ניתן ללמוד מהקדמת המשנה ומהל' מורים (ב, ט) מה הייתה דעתו הראשונה של הרמב"ם. מרן ר' יוסף קארו שלא ידע על חזרתו של הרמב"ם הביא את שתי ההלכות כלשונן למרות הקושי לתאמן זו עם זו (יו"ד פט), והש"ך (יד') הסביר זאת בצורה מאולצת שהדבר נובע מכך שבשר החיה דומה לבשר הבהמה שהוא מדאורייתא.

הרב אליקים צדוק יצ"ו

גם בהליכותיו, ללא לשכה, מזכיר ועוזר, ללא נייר מכתבים רשמי, ללא שעות קבלה ושאר מחיצות ההופכות את היחיד המעולה להיות 'מורם מעם'. כל הבא אל ביתו מצאו רכון על ספריו בחדר עבודתו, התקבל במאור פנים ובשמחה, ונענה באורך רוח ובשלוה. זכיתי וביום חתונתי ערך מארי את חופתי. החתונה הייתה במקום מרוחק מירושלים, ומארי טרח ובא ודאג שרב פלוני יזמן לקריאת הכתובה וחסם אלמוני יכובד בברכה, והיות וכחתן אני ברכת את ברכת האירוסין, הרי שלולי שעמדתי על כך שיברך ברכה אחרונה משבע ברכות הנישואין, היה חוזר לביתו ללא כל 'כיבוד', כי באמת ובתמים רחוק היה מדברים אלו, כדרכם של חכמי תימן בתימן, שרוחם שפלה עליהם וזעתם מעורבת עם הבריות ומכבדתם, אוהבי שלום, אוהבי המקום ומאהיבי שמו יתברך על בריותיו. תהי נפשו בצורה בצרור החיים, מי ייתן לנו תמורתו מי ייתן לנו חליפתו, אשריו ואשרי חלקו.

עם סיום הלימוד היה עולה על ספסל כדי לכבות את אור החשמל בעצמו, וכך גם התכווץ כדי לנעול את סורגי דלת הכניסה, ולא עזרו כל מחאותינו והפצרותינו לאפשר לנו לעשות זאת. בלילי האשמורות היו כננסות לבית הכנסת קבוצות תלמידים בגילאי יסודי ותיכון, במסגרת 'סיורי סליחות'. הללו שהו בבית הכנסת דקות מעטות, רבים מהם לא ידעו להתמצא בסידור, ולפעמים גם לא להלך ברגש בבית אל-לוהים. למרות שמציאות זו הפריעה במידת מה למהלך האשמורות, ולעתים קרובות הגיעו כמה קבוצות בלילה אחד, מארי היה מקפיד לקום לקראת כל קבוצה, להושיב את הילדים או את הנערים, לעזור להם לפתוח את סידורי התפילה ולאפשר להם לעקוב אחר מהלכה, והכל בשקט ובטבעיות, כדבר המובן מאלי. גם בלבושו הקרין מארי פשטות מיוחדת, לצד סדר וניקיון מופתי. לבוש מגובעת רבנית פשוטה, מרכיב משקפי פלסטיק ישנות, כל חולצותיו וחליפותיו פשוטות וחלקות, ללא עניבה או שאר אמצעי הידור וגנזור. וכך

במוצאי יום שבת הלוחות וביטול התמיד, אור ל"ח תמוז ה'תש"ס, נתבקש לישבה של מעלה מורנו ורבנו הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל (להלן 'מארי'). מכל חכמי תימן שעלו ארצה, הגיע מארי למעמד הרבני הגבוה ביותר, בשמשו במשך עשרות שנים כדיין בבית הדין הגדול לערעורים וכחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, ביחסי קרבה מיוחדים עם גדולי חכמי ישראל. אולם למרות מעמדו התורני הייחודי, לא גבה לבו ולא רמו עיניו, וקיים בעצמו את דברי החכם מכל אדם 'טובה חכמה עם נחלה ויותר ראויה השמש' (קהלת ז, יא) - יתרון הוא לאדם שזכה לחכמה ולנחלה להלך בוותרנות ובענוה עם בני אדם מן השורה הרואים טוב ורע תחת השמש (על פי התרגום). מארי היה מקדים לבית המדרש כדי להניח במקומו של כל אחד מהלומדים את גמרתו שלו. בשעת הלימוד לא היה מבקש שיבאו ספר כזה או אחר לעיון, אלא היה קם, ופעמים רבות אף מטפס על סולם אל המדפים הגבוהים, ומביא את הספר בעצמו, גם בשנות זקנותו.

ולבש ענווה

הכנס השנתי העוסק במורשתו של מו"ר הגאון הרב יוסף קאפח זצ"ל יתקיים א"ה ביום רביעי יח תמוז תשל"ג (26.06.13) במרכז "ז'ראר בכר" רח' בצלאל 11 ירושלים החל משעה 16:00 בהשתתפות רבנים ואישי צבור

השמחה כמעונם
כוס ברכות לידידיו
ר' **מוטי צארוס** הי"ו
חבר הנהלת העמותה
ורעייתו **דבורה** מ"ת
לרגל הולדת הנכדים
ולהורים היקרים
מורג ושגית עם שלם הי"ו
להולדת הבן **ישי** הי"ו
ולהורים
ד"ר **נתנאל ונונה צארוס** הי"ו
להולדת הבת
דניאל תחי'
יהי רצון שיזכו לבנות בית
והסבתות לרוכ אושר והרבה
בריאות מכל יוצאי חלציהם
מאחלים
מערכת אור ההליכות

השמחה כמעונם
כוס ברכות לידידיו ר'
ר' **יוסי סירי** הי"ו
ור' **אביחיל חריר** הי"ו
לרגל נישואי בניהם
יחיאל (אביחיל) סירי
עב"ל
אביה חריר
יהי רצון שיזכו לבנות בית
נאמן לתפארת עם ישראל
מאחלים
מערכת אור ההליכות

"נגיל ונשיח בזאת התורה כי
היא לנו עוז ואורה"
כוס ברכה שלוחה
לידידיו היקרים מוקירי רגנן
ר' **רפאל ב"ר יוסף**
צדוק הי"ו
ונוות ביתו **אביגיל** מנ"ת
למשפחת
הרה"ג **נסיס רבי** יצ"ו
וכל משפחתם הגולה על
זכותם הגדולה בהכנסת ספר
תורה במודיעין עלית ת"ו
זכות זו תעמוד לכם, שתאה
"השירה הזאת לעד"
"שימה כפיהם"
מאחלים
מערכת אור ההליכות

השמחה כמעונם
כוס ברכות לידידיו
ר' **בועז** הי"ו
ורעייתו **ורדית** מ"ת **מליחי**
לרגל נישואי בנם
אליחי עב"ל אביגיל
לרגל נישואי בתם
מעין עב"ל אדיר
יהי רצון שיזכו לבנות בית
נאמן לתפארת עם ישראל
מאחלים
מערכת אור ההליכות

השמחה כמעונם
כוס ברכות לידידיו
ר' **בנצי** הי"ו
ורבקה מ"ת **שרוני**
לרגל נישואי בתם
שמרית
עב"ל
בועז הי"ו
יהי רצון שיזכו לבנות בית
נאמן לתפארת עם ישראל
מאחלים
מערכת אור ההליכות

ט"ש (השל"ן דגושה!) - תרגום שיעורים בכל מקום. כך תרגם רס"ג את "רסיסי לילה" שבשיר השירים ה. ב. לדעת רבי יונה אבן ג'נאח, שהושפע מאוד מרס"ג, רביבים הם רסיסים, אלא שהוא מתרגם בשם דומה: רש (בשל"ן דגושה!). נהוג להשתמש בערבית בפועל רש בהוראת זילוף: הכלי שממנו מזלפים מירודים קרוי מרש!

נד"א - כך תרגם הגאון רביבים בכל מקום ובעקבותיו הלך גם רבי יונה אבן ג'נאח בספר השרשים (שורש ר.ב.ב.). אבן ג'נאח שיער שהשם רביבים נגזר מלשון ריבוי או רבבה.

נד"א - יש אשר השתמש רס"ג בשם זה כתרגום לטל: "כי טל אורות טלך" (ישעיהו כו יט) או כתרגום לרביבים: "ברביבים תמגנה" (תהלים סה יא).

מעיון במילונות הערבית של ימי הביניים עולה כי למטר ולגית' הטיפות הגדולות ביותר. לגשם השוטף מספר שמות בערבית הקלאסית: ע'פיה, ח'לבה, ש'ג'ד'ה, ח'פשה או ח'פפה. לאחר מכן יבואו שמות הגשמים בסדר יורד לפי גודל הטיפות ועצמת הטפוף: ב'ע'שה, טש או רש - גשמים חלשים יותר. לאחר מכן הטל, הגשם הקל או החלש ביותר או הלחות היורדת בלילה.

קטן ממנו הוא הנד"אד', טיפות קטנות מעין "אבק" מימי צפוף. ולבסוף הטיפה הקטנה ביותר של הגשם - קטקט.

הערבי אינו מקרי שכן רס"ג ברר לו בקפידה את המילים או הפעלים תוך ניסיון לתרגם במילה ערבית הדומה בצלולה למקור המקראי העברי.

גת' - לעתים השתמש הגאון בשם זה כדי לתרגם גשם בהיותו שם נרדף למטר הערבי. את "גשם נדבות תניף א-לקים" (תהלים סח ז) הוא תרגם-פירש: הורד לנו גשם יותר ממה שמגיע לנו. פירוש מאלף לאותו הפסוק הביא רבי יונה אבן ג'נאח בשם רבי יצחק אבן ג'קטליה, רבו המובהק, אשר לימדו את רזי הלשון הערבית ואת חכמת לשון הקודש: "נפתי משכבי", "גשם נדבות תניף א-לקים", הוא סבר כי הוראת שניהם - ריווי. ואז "נפתי משכבי" הוא בהוראת ריווי - כמו "תניף א-לקים" כמטפורה וכהשאלה ומלשון העבריים שכן הריווי הוא רק בדברים נוזליים - כמו "תניף א-לקים", והריווי בניחוחות בושם או בבשמים - "נפתי משכבי", כמו שקוראים הערבים לניחוח הבושם - נ"י (ביו"ד דגושה!). פירוש מקורי של אבן ג'נאח ל"נפתי משכבי": הפועל "נפתי" נגזר מנפה, דהיינו, הבשמים שזילפה האישה הפתיינית המתוארת במשלי מזכירים את פירוי הקמח הנושרים מן הנפה לאחר פעולת הניפוי.

טל (הלמ"ד דגושה!) - כך תורגם על פי רוב כל טל שבמקרא. כאמור, גם כאן אין הדמיון בין השמות מקרי, שכן טל יש כמה שמות נרדפים, ברם הגאון בחר לתרגם בדומה למקור העברי.

טל ומטר, רביבים ושיעורים ושאר טיפות מים בתרגום רב סעדיה גאון למקרא

הפטרות בלק פותחת בפסוק שבו נזכרו טל ורביבים: "וְהָיָה שְׂאֵרֵי יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת ה' כְּרַבִּיבִים עָלָי עֶשֶׂב אֲשֶׁר לֹא יִקָּהּ לְאִישׁ וְלֹא יִחַל לְבָנֵי אֲדָם" (מיכה ה ו). בדומה לכך, הללו נזכרו גם בשירת האזינו: "יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשיעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב" (דברים לב ב). ברור שמטר, טל, שיעירים ורביבים הם שמות המציינים טיפות מים שונות. יש חשיבות לסדר שבו נזכר כל אחד מן השמות בפסוק: הזוג הראשון - מטר וטל - הוא הנפוץ ביותר. הוא נזכר לרוב בברכות, אך גם בקללות: "הרי בגלבונו אל טל ואל מטר עליכם" (שמ"ב כא). טיפות המטר, שנזכר ראשון, הן גדולות וחזקות יותר מאלו של הטל; ואפשר שגם מאלו של השיעירים והרביבים שבהמשך הפסוק. ניתן להסיק כי גם השיעירים, שנזכרו בתקבולת השנייה, גדולים יותר מן הרביבים. אם נבחן את תרגומו של רס"ג לשמות אלה, נמצא שהם על פי רוב עבדי, אלא שהערבית עשירה בהרבה מן הערבית בשמות המביעים טיפות של מים מסוגים שונים. להלן יבואו דוגמאות לתרגומי רס"ג במקומות שונים במקרא:

מטר - כך תורגם על פי רוב כל מטר או גשם העברי במקרא למעט חריגים. הדמיון בין השם העברי לזה

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

ד) וחתיכת בשר שנמלחה הרי לדעת הרמב"ם צריך לחלטה כמות שהיא, ואם חתכה אין לה תקנה אלא בצלי, שאם יחזור וימלחנה שמה הצד החיצון כבר פלט כל צירו ועתה יבלע מן הדם הנפלט ממקום החתך, ולפיכך יש לחלטה כמות שהיא ואח"כ אם ירצה יתקך או יטחן, ודברי המגיהים בשו"ת מהר"ץ הבל יפצה פיהם.

ה) בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה אין שום גאון בעולם שאסר אותו רק חכמי הצרפתים, ומ"מ הבשר הקפול(י) [א] גם לדעתם מותר כיון שאין הדם מתיבש אלא נקפא וכשיפשר יוצא כמו כל בשר טרי ומותר לכתחלה לאכול בשר קפול(י) [א] בלי שום חשש מבחינה זו.

ו) בכל בית הקברות אסור לומר ד"ת לא תורה שבכתב ולא תורה שבע"פ, וכך אסור לומר קדיש ואסור לענות אמן, אפילו רחוק מן הקבר, ואם הרחיק ד"א מבית הקברות או מקבר בודד או מן המת מותר כמ"ש רבנו בהל"ק ש.

ז) ואין אומרים בפני המת אלא דבריו שלמת ואין אומרים שמועה והגדה בבית האבל אלא עניני אבלות בלבד, ובימינו רבה הבורות אומרים בבית האבל שמועות והגדות, ואומרים בפני המת תוכחות והבלים, ושולחים את המת להתפלל עליהם וכיוצא, ואומרים כל שהוא לצורך המת מותר.

לק"י
כה חשון תשל"ט
כב' ר' חנניה שלומי נ"י
שלום
לשאלותיך
א) אסור להניח תפלין ולהתפלל שחרית קודם עלות השחר. ולדעת הרמב"ם המניח תפלין בלילה עובר בלאו כמ"ש בפ"ד תפלין הל' יא, והמתפלל שחרית לפני עלות השחר מברך ברכות לבטלה ולדעת הרמב"ם עובר על לא תשא כמ"ש בפ"א ברכות הל' ט"ו, והפועלים החייבים להשכים, יקחו טלית ותפלין בידם, ואחר עלות השחר יאמרו את הזמירות בדרך, וכשיגיעו למפעל יניחו תפלין ויתעטפו ויתפללו ק"ש וברכותיה ושמנה עשרה, אם אפשר בציבור הרי טוב, ואם לאו יתפללו יחידיים, ויחלצו הטלית והתפלין, ושאר סדר היום יאמרו בהפסקת ארוחת בקר או בתוך העבודה.

ב) מותר ליצוק מים בשבת מכלי ראשון על קפה לדעת הרמב"ם שאין בשול אחר בשול. והסוברים שיש בשול אחר אפיה למדו מהיהא דיוצאין ידי מצה ברוק השרוי אבל לא במבושל, משמע שהבשול מבטל את האפיה, ולא היא, התם טעמא משום שאין בו טעם מצה כמ"ש רבנו בהלכות חו"מ והוא הטעם שנזכר בגמ' ברכות. אבל תה אסור מפני שהוא משל דבר שלא נתיבשל.

ג) בענין פאה נכתב רבו הדעות בזה כמ"ש הר' שדה חמד, והנראה לי שאין בדבר שום אסור וכך משמע מפשט דברי הרמב"ם בפיהמ"ש לשבת פ"ו מ"ה ובהלכה שם.

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות, מאת מו"ר הגאון הרב יוסף קאפח זצ"ל
מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

התמד ללמוד גמרא וראשונים ופרסומים רמב"ם
כ"ד יוסף קאפח

שיעורי יום שישי בשידור חי!

בעזרת ה' יתברך מידי יום שישי ישודר באתר "נצח ישראל" בשידור חי שיעורו של מורנו ורבנו הרה"ג רצון ערוסי שליט"א כתובת האתר: <http://net-sah.org> המעוניינים להקדיש שיעורים אלו לזכר יקיריהם יפנו אלינו דרך "צור קשר" באתר או למזכירות המכון 03-5351119

מכון משי"ה

שמח לבשר לשוחררי התורה על צאת תקליטורי שיעורים מאת מו"ר הגר"י קאפח זצ"ל בספרו של רבנו סעדיה גאון: הנבחר באמונות וברעות מחיר מבצע על ארבעת הדיסקים

50 ש"ח בלבד!

התקליטור בפורמט MP3

רס"ג: הנבחר באמונות וברעות שיעורים מפי הרה"ג יוסף קאפח

הקליטור 1 ש"ח 4

לרכישה: מכון משי"ה 03-5351119
אתר נצח ישראל: www.net-sah.org

מראש, והחבר שהזמין לא סטה מהמנדט שנתנו לו, הם חייבים לשאת בתשלום הפיצוי לנהג. ואם החבר שהזמין סטה מהמנדט שקיבל מן החברים, או שהזמין מבלי שקיבל מנדט ברור מהם להזמין, הוא צריך לשלם את הפיצוי לנהג. ויש להניח שהוא יודע מאיזו חברה הזמין, ובחברה קל לברר מי היה הנהג.

ש: האם מותר לאישה לתרום כסף לצדקה מבלי להיוועץ בבעלה קודם? האם היא צריכה לשאול את בעלה האם הוא מסכים לתרום? והאם זה תלוי בסכום התרומה?

ת: בני זוג, במיוחד בימינו, שנוהגים שיתוף, אין לבן זוג או לבת הזוג לתת תרומות באופן חד צדדי, בלי תיאום ביניהם. וכל שכן למודל ההלכתי, שהרכוש הוא של הבעל, כי רק הוא עובד ורק הוא מפרנס.

ש: ואם מותר לאישה לתרום העיקרית- האם אז היא יכולה לתרום מבלי להיוועץ בבעלה?

ת: כן. אבל אם היא מזכה לבעלה כל מעשי ידיה והכנסותיה, הרי שעליה להיוועץ עם בעלה, ונהגו שאין בני זוג מקפידים ביחס לתרומות בסכומים קטנים.

ש: מחילה מכבוד הרב על השאלה, אבל יש את הסבון של האסלה שצובע את המים בצבעים (כחול, סגול וכד'), האם מותר להוריד את המים בשבת ולצבוע את המים, וזה לא צובע בשבת? מחד גיסא, ניתן לומר שזה פסיק רישא ולא ימות - כי הרי יודע בוודאות שכיווירד את המים אזי המים יצבעו. ומאידך, ניתן לומר שזה פסיק רישא דלא ניחא ליה - כי הרי עיקר פעולתו היא סילוק הלכלוך, והצבע של הסבון הוא רק עולה משני ולא חשוב. ואם אסור סנובון עם צבע, האם מותר עם סבון שרק עושה קצת קצף וללא צבע? כלומר האם יש גם איסור ממחוק?

ת: אין שום איסור. כי אין כוונתו לצבוע, ואין זו צביעה, כי היא אינה מתקיימת כלל ועיקר, ואין צביעה במשקין (מי האסלה).

ש: 1. האם עפ"י מארי לא מברכים הנותן ליעף כוח וגם אם לא חגרת חגורה ולא שמעתי תרנגול בבוקר אז לא מברכים הנותן לשכוי בינה?

ת: 2. האם לדעת מארי צריך ללכת בהכל ללא יוצא מן הכלל ע"פ הרמב"ם או שיש מקרים שונים?

ת: 3. למה זה מחולק אצל התימנים חלק הולכים לפי הרמב"ם וחלק לפי המהר"ץ ומרן האם זה בעצם התפלגות הבלדים והשאמים או שזה לאו דווקא?

ת: 1. אין מברכים. 2. הוא ציין שיש דברים שנהגו אבותינו שלא כהרמב"ם. 3. בכל קהילות ישראל התפצלו לשיטות שונות, כי טרם זכינו לסנהדרין שתכריע בכל שאלה השנויה במחלוקת. והכרעה היא לכל ישראל, ומאחר ויש מחלוקות, תלמידים נהגו כרבותיהם, או כספרים מהם למדו והגו.

זועקת, אני לא יודעת אם אני עוברת על הלבנת פנים. מצד אחד חשוב לי ההצלחה של הכיתה, אך מצד שני יש בנות שעושות מה שהן רוצות, לכן אני כועסת עליהן ואומרת להן לפני כל הכיתה כי ההתנהגות שלהן ממש לא טובה, ולפני כל הכיתה אני אומרת להן: במקום ללמוד אתן מתעסקות בשטויות. קשה לי מאוד עם זה שאני כועסת עליהן בפומבי, קשה לי מאוד, לכן רציתי לדעת אם אני עוברת על הלבנת פנים ואם כן כיצד עליי לתקן זאת.

ת: אכן מלאכת החינוך בכלל היא קשה ביותר, תובענית וצריכה להיות מושכלת, וכל שכן בדורנו שלנו, דור הדרור, שהמחנך צריך להיות סבלן, סובלן ויצירתי כיצד לרכוש לב התלמידים, ואפילו הבעייתיים ביותר, זו המציאות וזו המשימה. ולכן, בדקי פחות את עצמך, ואת ב"ה נראית (מתוך דבריך) מאוד כנה וישרת דרך, אם את מסוגלת לטפל באותן תלמידות, מה טוב, ואם לא, בקשי לחנך תלמידות פחות בעייתיות. וה' יהא בעזרך.

ש: למה הרבנים החרדים מתנגדים שילמדו לימודי ליב"ה?

ת: דומני שגם במוסדותיהם לומדים לימודי חול מינמאליים. השאלה היא מה הם המקצועות, ובאיזה היקף, ובאילו ספרים, שהרי אם אפשר לתורה בלי מדעים מינמאליים חיוניים. ודרך אגב יש לומר, שהמאבק התקשורתי הרב עצמתי בעניין לימודי ליב"ה הוא חד סיטרי, שהרי יש צורך בלימודי ליב"ה יהודיים, שאם לא כן כיצד נישא יש יהדות בזהותנו, וכיצד נתבע מאויבינו שיכירו שמדינת ישראל היא מדינת העם היהודי, אם חלילה אין אנו יודעים יהדות ומתנהגים כמו הגויים.

ש: חבר הזמין מונית ל-4 אנשים, אמרתי לו שרק אם המחיר 25 ש"ח אז אני מצטרף, לאחר מכן הוא הזמין ואמר שהמחיר הוא 30. אמרתי לעצמי שאני מוכן לוותר כי הוא כבר הזמין, אולם אז השניים האחרים חזרו בהם ואמרו שלא רוצים לבוא במונית ואחר כך גם זה שהזמין חזר בו. המונית הגיעה אולם התחמקו ממנה. זה היה מזמן ואיני יודע דרך איזו חברה הזמנו את המונית. מה הדין?

ת: הדבר פשוט מונית של החבר שהזמין את המונית חייב לשלם לנהג את אשר התחייב לשלם לו, או קרוב לסכום זה, וכזאת לא יעשה בישראל. להזמין מונית ולהתחמק.

אשר לחובת החברים, כל מי שהסכים לסכום שהציע החבר חייב להשתתף בפיצוי לאותו נהג, ואתה הרי לא הסכמת ל-30 ש"ח, אלא ל-25 ש"ח, ורק בדיעבד הסכמת. והסכמתך שניתנה בדיעבד ניתנה מתוך הנחה שהנסיעה במונית תבצע, ומשום שלא רצית לפגוע בהזמנה שכבר הזמין, אבל משהתברר שההזמנה לא יצאה לפועל, הרי שהסכמתך בטלה, והחברים שביטלו את ההזמנה, לאחר שנתבצעה, אם הסכימו להזמנה

ש: היום יום חמישי הגעתי לתפילה בבית הכנסת, הזמינו את חזן התפילה להמשיך ולהוציא ספר תורה. בקריאת התורה החזן הסתכל בחומש ולא בספר תורה, כלומר עקב אחרי הקריאה של הקורא מהחומש. לשאלתי מדוע אינו מסתכל בספר התורה הוא ענה, אני לא חייב יש לי חיוב רק להראות לקורא את מקום הקריאה ולאחר מכן יכול להסתכל לכל מקום אין חובה להסתכל בספר התורה.

אודה לרב על תשובתו ומה ההלכה אומרת במקרה כזה.

ת: יש רצוי ויש מצוי. מבחינת הרצוי שהחזן ידע היטב את טעמי המקרא, ויסתכל בס"ת וינחה את הקוראים. מבחינת המצוי, לצערנו, יש חזנים שאינם יודעים טעמי המקרא, והם מסתכלים בחומש, ועוקבים אחר הקוראים, כדי לסייע להם, ולכן אם אין לאותם מתפללים חזן בקי, זהו הרע במיעוטו.

ש: משתדל אני לקיים את כל פסיקותיו של מוריננו ורבנו הגדול הרמב"ם. שאלתי בנוגע לברכת "מלביש ערומים", כיום שאנו נוהגים לישון לבושים בבגדים בימות החורף, ואף בימות הקיץ יש הנוהגים לישון לכל הפחות בלבוש תחתון, האם אנו מחויבים בברכת "מלביש ערומים" כאשר אנו קמים מן השינה, לפי שיטת רבינו הרמב"ם, לפני שאנו לובשים את בגדי יומינו?

ת: נראה שאפשר לברך. אף כי בעבר היו שישנו בשקי שינה כשהם ערומים, אבל לא כולם, אלא היו רבים שהיתה להם שמלה מיוחדת לשינה. ובכל זאת קבעו חז"ל לכל יהודי שמתלבש בבוקר את לבושו שעמו הוא יוצא ובא, מלביש ערומים.

ש: האם רכישת פוליסת ביטוח כגון ביטוח בריאות לכיסוי הוצאות של מחלות קשות, ביטוח רכוש וכי"ב, מותרת מבחינה הלכתית? האם הדבר רצוי בכלל או שמא מעיד על אמונה מעורערת בקב"ה?

ת: אין בביטוחים חיסרון בה'. כי הביטוחון בה' אין פירושו של דבר שהאדם ישב באפס מעשה ויבטח בה'. כי אין ה' עוזר למי שלא עוזר לעצמו. אלא על האדם להתנהל כדי להבטיח את קיומו, בדרכים המקובלות, ויתפלל לה' שיסייע בידו ויצליח. חז"ל אמרו שאם לא ניתנה תורה, היה האדם צריך ללמוד כיצד להתנהל מבעלי חיים, ואחת הדוגמאות שנתנו חז"ל היא התנהלותה של הנמלה החרוצה, בעקבות דברי שלמה, "לך אל הנמלה עצל ראה דרכיה וחכם". ולמרות שהאוכל שלה לכל חייה הוא מועט, היא אוגרת לעת מצוא. ומשמעות הדברים לאדם, שהאדם צריך להבטיח עצמו מפני סיכונים עתידיים וכן כי"ב.

ש: אני מחנכת כיתה ג' בנות, הכיתה שקבלתי ממש ממש לא פשוטה יש הרבה בנות שמגיעות מבתים קשים, אני ממש כועסת על ההתנהגות של אותן בנות לפני כל הכיתה, הן עושות שטויות הן מתחצפות אליי ועושות כל העולה על רוחן, אני לא יכולה יותר, אני

נא לשמור על קדושת הגיליון
*
אין לקרוא בזמן תפילה וקריאת התורה
*
שבת שלום ומבורך

אור ההליכה
הליכות עם ישראל
עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
טל': 03-5340819 / מקסי': 03-5343658
דוא"ל: orhalichot@gmail.com
מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255
כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

נותרו מספר חזרים ירחי כלה
שיתקיימו אי"ה מיום פ"א ועד מו"ק
בתאריך פ' - ו' אב תשע"ד
(9-13.7.13) בקיבוץ לביא

השתתפות
מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א
לפרטים והרשאה משרד הציבור
03-5340819

לזכרו של מי שחיה עמוד התווך של מפעלי
"ירחי כלה"
הרב אבשלום עדן ע"ה